

O'QITUVCHINING MA'NAVIYATI VA UNING PEDAGOGIK FAOLIYATIDAGI MUHIM JIHLTLARI

Sobirjonova Dildora Muhiddin qizi

Namangan davlat pedagogika instituti

Pedagogika nazariyasi va tarixi yo'nalishi 2- kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'qituvchining ma'naviyati va uning pedagogik faoliyatidagi o'rni zamonaviy ta'lim jarayonlari kontekstida ilmiy-nazariy tahlil qilinadi. Maqolada o'qituvchining shaxsiy ma'naviyati uning pedagogik kompetensiyalarini shakllantirishda, o'quvchilarning axloqiy va ijtimoiy rivojlanishida hamda ta'lim samaradorligini oshirishda qanday muhim rol o'ynashi batafsil yoritilgan. Shu bilan birga, o'qituvchining ma'naviy fazilatlarini pedagogik faoliyatning mazmuni va sifatini belgilovchi strategik omil sifatida ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: O'qituvchining ma'naviyati, pedagogik faoliyat, pedagogik kompetensiya, axloqiy qadriyatlar, pedagogik madaniyat, pedagogik etika, ta'lim samaradorligi, shaxs rivoji, pedagogik refleksiya, kommunikativ kompetensiya.

ДУХОВНОСТЬ УЧИТЕЛЯ И ЕЁ ВАЖНЫЕ АСПЕКТЫ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Собирджонова Дилдора Мухиддиновна

Наманганский государственный педагогический институт

2-й курс магистратуры, направление «Теория и история педагогики»

Аннотация: В данной статье научно-теоретически анализируется духовность учителя и её роль в педагогической деятельности в контексте современного образовательного процесса. Рассматривается, как личная духовность учителя способствует формированию его педагогических компетенций, влияет на нравственное и социальное развитие учащихся, а также повышает эффективность образовательного процесса. Кроме того, личные духовные качества учителя рассматриваются как стратегический фактор, определяющий содержание и качество педагогической деятельности.

Ключевые слова: духовность учителя, педагогическая деятельность, педагогическая компетенция, нравственные ценности, педагогическая культура, педагогическая этика, эффективность обучения, личностное развитие, педагогическая рефлексия, коммуникативная компетенция.

TEACHER'S SPIRITUALITY AND ITS KEY ASPECTS IN PEDAGOGICAL ACTIVITY

Sobirjonova Dildora Muhiddin qizi

Namangan State Pedagogical Institute

Program and Year: 2nd-year Master's student, Pedagogy Theory and History

Abstract: *This article provides a scientific and theoretical analysis of teacher's spirituality and its role in pedagogical activity within the context of contemporary educational processes. It examines how a teacher's personal spirituality contributes to the development of pedagogical competencies, influences the moral and social growth of students, and enhances the effectiveness of the educational process. Moreover, a teacher's spiritual qualities are regarded as a strategic factor that determines the content and quality of pedagogical activity.*

Keywords: *teacher's spirituality, pedagogical activity, pedagogical competence, moral values, pedagogical culture, pedagogical ethics, educational effectiveness, personal development, pedagogical reflection, communicative competence.*

KIRISH

O'qituvchining pedagogik faoliyati nafaqat o'quv jarayonini tashkillashtirish va fan bilimlarini yetkazish bilan cheklanmaydi, balki u o'quvchilarning shaxsiy va ma'naviy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, pedagogning ma'naviyati ta'lim jarayonining sifatini belgilovchi strategik omil sifatida namoyon bo'ladi. Pedagogik faoliyatning samaradorligi o'qituvchining nafaqat ilmiy bilim darajasi, balki uning shaxsiy fazilatlari, axloqiy qobiliyatlari, madaniyati va kommunikativ ko'nikmalari bilan chambarchas bog'liqdir. Zamonaviy ta'lim paradigmasida o'qituvchi shaxs sifatida o'quvchilarga nafaqat kasbiy bilimlarni yetkazuvchi, balki ularning shaxsiy fazilatlarini shakllantiruvchi va ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi yetakchi sifatida qaraladi[1]. O'qituvchining ma'naviyati – bu uning shaxsiy axloqiy qadriyatlari, ijtimoiy mas'uliyati, pedagogik madaniyati va kasbiy etikasi to'plamidir. Ma'naviyat o'qituvchida mustahkam ijtimoiy va axloqiy pozitsiyani, o'quvchilar bilan munosabatda samimiylik, adolat va insonparvarlik tamoyillarini namoyon qilishni ta'minlaydi. Shu bilan birga, pedagogning ma'naviy kompetensiyalari uning ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash, shaxsga yo'naltirilgan pedagogik strategiyalarni yaratish va ta'limning samaradorligini oshirish imkoniyatini beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, pedagogning ma'naviyati yuqori bo'lgan taqdirda, o'quvchilar ijtimoiy faollik, mustaqil fikrlash, milliy va umumbashariy qadriyatlarga hurmatni tezroq egallaydi, bu esa ta'lim jarayonining intellektual va axloqiy sifatini oshiradi[2]. Pedagogik faoliyatning ma'naviy jihatlari zamonaviy ta'lim tizimida bir qator muhim komponentlarni o'z ichiga oladi: birinchidan, o'qituvchining shaxsiy madaniyati va

axloqiy qobiliyatlari; ikkinchidan, pedagogik etika va o'quvchilar bilan munosabatdagi adolat tamoyillari; uchinchidan, kommunikativ va reflektiv kompetensiyalar; to'rtinchidan, kasbiy va shaxsiy rivojlanishdagi doimiy o'sish. Shu nuqtai nazardan, o'qituvchi ma'naviy jihatdan rivojlangan bo'lishi pedagogik jarayonning har bir bosqichida o'z samarasini beradi, o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy fazilatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi[3]. Ilmiy adabiyotlarda o'qituvchining ma'naviyati pedagogik kompetensiyalar tizimi bilan uzviy bog'langanligi qayd etilgan. Kompetensiya pedagogning malaka va bilimlari bilan chegaralanmaydi; u pedagogning axloqiy qaror qabul qilish qobiliyati, ta'lim jarayonida muammolarni hal etishdagi etik pozitsiyasi va shaxsiy fazilatlarini orqali ham namoyon bo'ladi. Shu sababli, zamonaviy pedagogik nazariyalar pedagogni shaxs sifatida rivojlantirish, uning ma'naviy salohiyatini oshirish va pedagogik faoliyatni insonparvarlik, adolat va axloqiy mas'uliyat asosida amalga oshirishni ta'kidlaydi[4]. O'qituvchining ma'naviyati pedagogik faoliyatning samaradorligini oshirish bilan birga, ta'lim muhitini ham ijobiy tarzda shakllantiradi. Shu bilan birga, u pedagogik muloqot jarayonida o'quvchilarning ijtimoiy va axloqiy fazilatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, o'qituvchi o'z ma'naviy pozitsiyasini amalda namoyon qilganda, u o'quvchilarda ishonch, mas'uliyat, hamkorlik va madaniy qadriyatlarni rivojlantiradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim jarayonining samaradorligi va sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi[5]. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, pedagogning ma'naviy kompetensiyalari uning kasbiy muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik faoliyatda ma'naviyatni rivojlantirishga yo'naltirilgan metod va strategiyalarni ishlab chiqish dolzarb vazifa sifatida qaraladi. O'qituvchining shaxsiy ma'naviy fazilatlarini ta'lim jarayonining intellektual, axloqiy va ijtimoiy jihatlarini birlashtiruvchi vosita bo'lib xizmat qiladi[6]. Kirish qismida ta'kidlash joizki, o'qituvchining ma'naviyati nafaqat shaxsiy axloqiy fazilatlarini, balki pedagogik faoliyatning samaradorligini belgilovchi kompleks komponentlar tizimini o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, pedagogik faoliyatdagi ma'naviy jihatlar o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishi, ularning jamiyatga ijtimoiy moslashuvi va axloqiy tarbiyasini ta'minlaydi. O'qituvchining ma'naviy salohiyati ta'lim jarayonida pedagogik muhitni

insonparvarlik, hurmat va adolat tamoyillari asosida tashkil etish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqola o'qituvchining ma'naviyati va uning pedagogik faoliyatidagi muhim jihatlarni kompleks tarzda tahlil qilishi, zamonaviy pedagogik amaliyotda o'qituvchining ma'naviy kompetensiyasini rivojlantirishga ilmiy va amaliy hissa qo'shishi bilan ahamiyatlidir. Tadqiqot o'qituvchining ma'naviy fazilatlari va pedagogik faoliyat samaradorligi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlashga qaratilgan bo'lib, pedagogik jarayonda axloqiy qadriyatlar, shaxsiy madaniyat va reflektiv kompetensiyalarni uyg'unlashtirish orqali ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlarini o'rganadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

O'qituvchining ma'naviyati va uning pedagogik faoliyatidagi muhim jihatlarni chuqur tahlil etishda pedagogik adabiyotlarda shaxsiy axloqiy fazilatlar, axloqiy kompetensiya va ma'naviy ta'limning mazmuni uzviy bog'liq elementlar sifatida qaraladi. Xalqaro ilmiy tadqiqotlarda "ma'naviyat" tushunchasi ko'pincha pedagogik va axloqiy tamoyillar, shaxsiy qadriyatlar va ijtimoiy mas'uliyatning birlashishi sifatida ko'riladi[7]. Birinchi xorijiy olim — Clif-ford Mayes — "archetypal pedagogy" konsepsiyasini rivojlantirgan bo'lib, u pedagogik jarayonda o'qituvchining psixo-ma'naviy o'sishiga alohida urg'u beradi. Mayes ta'lim jarayonida o'qituvchining ichki, ruhiy tajriba va refleksiyasini pedagogik amaliyotga integratsiya qilish orqali o'quvchilarning ma'naviy va axloqiy salohiyatini shakllantirish zarurligini ta'kidlaydi. Bu nuqtai nazardan pedagogik faoliyat faqat bilim uzatish bilan cheklanmay, balki o'qituvchining o'zini anglash va ruhiy komponentlarini faol ishlatishni talab etadi. Shu tarzda pedagogik jarayon o'qituvchining shaxsiy o'sishi va ijtimoiy hamda axloqiy qadriyatlarni tarbiyalash jarayoniga aylanishi mumkin. Bu qarashlar zamonaviy ta'limning butunlik pedagogik paradigmasi bilan mos keladi va o'qituvchining ma'naviy kompetensiyasini ilgari suruvchi metodologik asosni beradi[8]. Ikkinchi xorijiy olim sifatida John P. Millerning izlanishlarini keltirish mumkin. Miller ruhiy komponentlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish bo'yicha chuqur ilmiy asos yaratgan. U "spirituality in education" deb ataluvchi kontseptual modelni ilgari suradi, bunda o'qituvchining pedagogik amaliyotida mehr-oqibat, hamdardlik va ichki ong bilan ishlash ustuvor elementlarga aylanadi. Miller ta'limni

faqat aqidaviy bilim berish deb emas, balki o'quvchining butun shaxs sifatida shakllanishi uchun zarur bo'lgan ruhiy — axloqiy fazilatlarni rivojlantirish jarayoni deb ta'riflaydi. Uning yondashuvi pedagogikaning insonparvarlik tamoyillarini mustahkamlash va o'qituvchining ijobiy axloqiy muloqotini ta'minlaydigan reflektiv pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishga urg'u beradi. Millerning tadqiqotida o'qituvchining ruhiy rivojlanishi va axloqiy yetukligi zamonaviy ta'lim siyosatining ajralmas qismi deb ko'riladi, bu esa pedagogik faoliyat ma'naviy jihatlari bilan bevosita bog'liq ekanini ko'rsatadi[9]. Umuman olganda, xalqaro adabiyotlarda pedagogik faoliyatda ma'naviyat kontseptsiyasi shaxsiy qadriyatlar, pedagogik refleksiya, axloqiy qarorlar qabul qilish va o'qituvchi-o'quvchi o'rtasidagi muloqotni tizimli tashkil etish orqali yoritiladi. Bu yondashuvlar o'qituvchining ma'naviy salohiyatini pedagogik faoliyatning murakkab, ko'pkomponentli jarayoni sifatida qarashga imkon beradi. Shuningdek, pedagogik kompetensiyalar doirasida ma'naviy fazilatlar o'quvchilarning ijtimoiy hamda axloqiy qadriyatlarni egallashini ta'minlovchi mexanizm sifatida ko'riladi. Shu bilan birga, adabiyot tahlili shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining ma'naviyati nafaqat individual psixologik qobiliyat, balki ta'lim tizimidagi shaxslararo muloqot va ijtimoiy kontekst bilan uzviy bog'liq bo'lgan pedagogik holat sifatida ham tahlil qilinadi.

METODOLOGIK QISM

Mazkur tadqiqotda o'qituvchining ma'naviyati va uning pedagogik faoliyatidagi muhim jihatlarni o'rganish uchun kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotning metodologik asosini pedagogik kompetensiyalarni tahlil qilish, shaxsiy fazilatlarni baholash, shuningdek, ma'naviy va axloqiy salohiyatni o'lchashga qaratilgan an'anaviy va zamonaviy metodlar tashkil etdi. Tadqiqot jarayonida sifatli va miqdoriy tadqiqot usullari integratsiyalashgan bo'lib, bu o'qituvchining ma'naviy kompetensiyasini chuqur va tizimli o'rganishga imkon berdi.

NATIJARLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'qituvchining ma'naviyati pedagogik faoliyatning samaradorligini belgilovchi asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi. Eksperimental va komparativ tahlillar orqali aniqlanganidek, ma'naviy kompetensiyasi yuqori pedagoglar o'quv jarayonida o'quvchilarning axloqiy va

ijtimoiy fazilatlarini shakllantirishda sezilarli natijalarga erishadi. Shu bilan birga, o'qituvchining shaxsiy axloqiy qadriyatlari, pedagogik madaniyati va reflektiv qobiliyatlari uning kasbiy muvaffaqiyatini mustahkamlash bilan birga, ta'lim muhitida ijobiy pedagogik muloqotni tashkil etishda muhim rol o'ynaydi. Intervyu, so'rovnoma va holat tahlili natijalari shuni ko'rsatdiki, o'qituvchining ma'naviy salohiyati yuqori bo'lgan holda o'quvchilar orasida ishonch, hamkorlik, mustaqil fikrlash va milliy hamda umumbashariy qadriyatlarga hurmat hissi tezroq shakllanadi. Shu bilan birga, pedagogik refleksiya va axloqiy qaror qabul qilish qobiliyatlari o'qituvchining ma'naviy fazilatlarini amaliy faoliyatga integratsiya qilish imkonini beradi, bu esa ta'lim jarayonining sifatini sezilarli darajada oshiradi. Eksperimental metodlar yordamida aniqlanishicha, o'qituvchining ma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan treninglar, konsultatsiyalar va shaxsiy refleksiya mashg'ulotlari pedagogik samaradorlikni oshirishda sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, pedagogik faoliyatdagi ma'naviy jihatlar o'quvchilarning ijtimoiy va axloqiy fazilatlarini rivojlantirishga, pedagogik muloqotni insonparvarlik va axloqiy qadriyatlarga asoslashga, shuningdek, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni samarali qo'llashga xizmat qiladi.

MUHOXAMA

Mazkur tadqiqot kontekstida o'qituvchining ma'naviyati va uning pedagogik faoliyatdagi muhim jihatlari masalasi ikki xil nazariy nuqtai nazardan — ruhiy yoki «spiritual» yondashuv va professional etika-refleksiya modelidan yondashgan xorijiy olimlar fikri asosida ilmiy tarzda muhokama qilinadi. Bu bo'limda ikki taniqli pedagogik nazariyotchining — Parker J. Palmer (Maria Szymańska orqali) va John P. Miller — yondashuvlari o'rtasidagi ilmiy debat va fikr almashinuvi tahlil qilinadi. Birinchi nuqtai nazar — o'qituvchining ma'naviy rivojlanishini «ta'limni ruhiy sayohat» konsepsiyasidan yondoshuvdan qaraydi. Maria Szymańska tomonidan sharhlangan tadqiqotda o'qituvchining ichki ruhiy shakllanishi va shaxsiy ma'naviyati ta'lim jarayonidagi pedagogik ijobiy transformatsiyaning markaziy omili sifatida ko'riladi. Unda ta'kidlanishicha, o'qituvchining ma'naviy identifikatsiyasi va o'zining pedagogik yo'lini «ruhiy sayohat» deb qabul qilishi pedagogik jarayonga chuqur shaxsiy ma'nolarni olib kiradi, bu esa o'quvchilarning ruhiy va axloqiy

salohiyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu yondashuvda ta'lim jarayoni faqat bilim uzatishdan iborat bo'lmay, balki o'qituvchining ichki shaxsiyati, uning ruhiy tajribasi va pedagogik maqsadlarini uyg'unlashtiradigan transformatik jarayon sifatida talqin etiladi — bu esa o'qituvchining ma'naviy kompetensiyasini kengroq, chuqurroq fazoga olib chiqadi. Ikkinchi nuqtai nazar — John P. Miller tadqiqotlarida ifodalangan ruhiy va reflektiv pedagogika yondashuvida aks etadi. Miller o'qituvchining ma'naviy va axloqiy komponentlarini pedagogik kompetensiyaga kiruvchi asosiy elementlari sifatida ko'radi, bunda pedagog axloqiy va ruhiy mas'uliyatni o'z faoliyatida uzluksiz refleksiya asosida amalga oshiradi. Millerning fikricha, o'qituvchining shaxsiy ichki dunyosi, ma'naviy qadriyatlari va ruhiy ongini anglab yetishga intilishi pedagogik faoliyatda axloqiy qarorlar qabul qilish va murakkab pedagogik vaziyatlarni hal etishda asosiy rol o'ynaydi. Bu yondashuv o'qituvchining ma'naviyatini professional etika bilan bog'laydi va pedagogik refleksiya jarayoni orqali uning shaxsiy qadriyatlari pedagogik strategiyalar bilan uyg'unlashishini ta'kidlaydi[10]. Bu ikki yondashuv o'rtasidagi ilmiy muloqot pedagogik faoliyatning ma'naviy komponentini qanday tushunish va uni ta'lim jarayonida samarali qo'llashda muhim falsafiy va metodologik farqlarni ochib beradi. Palmerning ruhiy «ta'lim sayohati» modeli o'qituvchining shaxsiy ma'nosi va ruhiy o'sishini pedagogik jarayonning markaziga qo'yadi, bu esa ta'limni butun shaxslararo transformatsiya jarayoni sifatida ko'radi. Buning aksiga, Millerning modeli pedagogik ma'naviyatni reflektiv professionalizm orqali pedagogik etika va qaror qabul qilish jarayonlariga integratsiya qiladi. Bu ikki yondashuv o'rtasida ilmiy muhokama shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining ma'naviyati nafaqat shaxsning ichki ruhiy tajribasi bilan bog'liq bo'lishi kerak, balki u pedagogik etika, reflektiv kompetensiyalar va pedagogik mahorat bilan uzviy bog'langan holda ta'lim jarayoniga integratsiya qilinishi kerak. Palmerning ruhiy yondashuvi pedagogik jarayonni insonning butun borligiga urg'u beruvchi transformatsiya sifatida talqin etsa, Miller reflektiv etika va professionalizmga urg'u beradi, bu esa pedagogik faoliyatni murakkab ijtimoiy va axloqiy kontekstda samarali bajarishni ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, o'qituvchining ma'naviy kompetensiyalarini shakllantirish strategiyasi pedagogik amaliyotni shaxsiy ruhiy o'sishdan tortib, professional

reflektiv etika modeligacha bo'lgan keng turdagi pedagogik resurslarni birlashtirishi lozim.

XULOSA

Mazkur tadqiqotdan kelib chiqib, o'qituvchining ma'naviyati uning pedagogik faoliyatidagi samaradorlik va ta'lim sifatini belgilovchi asosiy omil ekanligi aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'qituvchining shaxsiy axloqiy fazilatlari, pedagogik madaniyati, reflektiv kompetensiyalari va axloqiy qaror qabul qilish qobiliyati ta'lim jarayonining murakkab, ko'pkomponentli jarayonida uzviy ahamiyatga ega. Shu bilan birga, pedagogning ma'naviy salohiyati o'quvchilarning shaxs sifatida rivojlanishi, ijtimoiy va axloqiy fazilatlarni egallashi hamda milliy va umumbashariy qadriyatlarga hurmat hissini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot adabiyotlari tahlili, metodologik yondashuvlar va eksperimental natijalar shuni ko'rsatdiki, o'qituvchining ma'naviyati pedagogik faoliyatning intellektual, axloqiy va ijtimoiy komponentlarini uyg'unlashtiruvchi strategik element sifatida namoyon bo'ladi. Palmer va Miller kabi xorijiy olimlarning ilmiy ishlarida ham ta'kidlanganidek, o'qituvchining ma'naviy o'sishi va reflektiv kompetensiyalari pedagogik jarayonni insonparvarlik, axloqiy mas'uliyat va samimiy muloqot tamoyillari asosida tashkil etishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, o'qituvchining ma'naviyati faqat shaxsiy fazilat sifatida emas, balki pedagogik samaradorlikni oshiruvchi va o'quvchilarning shaxs sifatida rivojlanishiga hissa qo'shuvchi kompleks tizim sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Xodjayorova B., Mamatkulova M., Abdurahmonova I. O 'QITUVCHINING INNOVATSION FAOLIYAT //Journal of universal science research. – 2025. – T. 3. – №. 6 (SPECIAL ISSUE). – C. 374-376.
2. Fozilova M. INNOVATSION TA'LIM RIVOJLANISHI DAVRIDA O 'QITUVCHI KASBIGA QO 'YILADIGAN TALABLAR //Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования. – 2025. – Т. 4. – №. 12. – С. 62-64.
3. Axmedjanov M. M., Tojiyev M., Tosheva G. D. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat //Toshkent-2018. – 2018.
4. Shavkatovich S. S. et al. BO 'LAJAK O 'QITUVCHILARDA TA'LIM SIFATINI INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ORQALI TAKOMILLASHTIRISH //International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices. – 2025. – C. 160-165.

5. Djumanazarova Z. INNOVATSION MAKON MUAMMOLARI KONTEKSTIDA BO'LAJAK O'QITUVCHINING SHAXSIYATI VA O'QITUVCHI IMIDJINING AKS ETTIRILISHI //Наука и технология в современном мире. – 2025. – Т. 4. – №. 1. – С. 116-122.
6. Sidikbayevna B. A. PROFESSIONAL TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI VA QO'LLANILISHI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2025. – Т. 83. – №. 3. – С. 187-193.
7. Maxmaraimovna U. N., Faxriddinova A. D. BO'LAJAK PEDAGOGLARNI KASBIY KOMPETENSIYALARINI UMUMIY PEDAGOGIKA FANI ORQALI RIVOJLANTIRISHNING METODIK PARAMETRLARI //Pedagogs. – 2025. – Т. 80. – №. 1. – С. 80-83.
8. Otajonovna K. M. PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA O'QITUVCHINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH //ИКРО журнал. – 2025. – Т. 14. – №. 02. – С. 334-342.
9. Axmedjanov M. M., Xo'jayev B. Q., Hasanova Z. D. Pedagogik mahorat //O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. – 2010.
10. Imomaliyevna M. M. Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik amaliyot jarayonida rivojlantirish //Fergana methodical school. – 2025. – №. 2. – С. 132-137.